

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1918 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om tilläggs pensioner, avsedda att utgå av trafikmedel.

1:o) I en inom andra kammaren av herr *Loven* väckt motion, nr 138, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att till förre stationsmästaren vid Källstorps station *Jöns Petter Henriksson Berg* må från och med år 1918 utgå en fyllnadspension av 629 kronor, så att han kommer i åtnjutande av de förmåner, som enligt lagen av den 4 juli 1910 tillerkänts de i statens järnvägars tjänst skadade befattningshavarna.»

Angående tilläggs-pension åt f. stationsmästaren J. P. H. Berg.

Till stöd för berörda hemställan har motionären anfört följande:

»F. d. stationsmästaren vid Källstorps station vid statens järnvägar, *Jöns Petter Henriksson Berg*, som är född den 23 december 1857, anställdes som packmästare vid Malmö—Billesholms järnvägsaktiebolag den 18 september 1886. När denna järnväg den 1 januari 1896 inlöstes av statsverket, inträdde Berg härigenom i statens järnvägars tjänst såsom stationsmästare, vilken befattning han då innehade, med placering vid Källstorps station.

Under tjänsteutövning den 9 juli 1908 blev Berg genom olyckshändelse skadad (enligt närslutna läkarebetyg »högersidig lårbensurvidning»). Härigenom blev Berg urståndsatt att förrätta sin tjänst under sagda år. Följande år kunde Berg blott uppehålla tjänsten till i början av april månad, varefter han nödgades anlita lasarettshjälp. Efter denna tidpunkt har Berg inte vidare kunnat förrätta sin tjänst.

Sedan järnvägsläkaren i närslutna intyg den 28 oktober 1913 förklarat urledvridningen vara kronisk, och att Berg på grund av densamma vore oförmögen att vidare förrätta sin tjänst, entledigades han från och med den 1 januari 1915 med pension.

Enligt gällande bestämmelser måste emellertid tjänstehavare, som varit anställda vid av statens järnvägar inlösta enskilda järnvägar, även efter sitt inträde vid statens järnvägar kvarstå i enskilda järnvägarnas pensionskassa och kunna icke vinna inträde i statens järnvägars pensionskassa. Med anledning härav erhöll Berg vid sin avgång ur statens järnvägars tjänst pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa. Enligt reglementet för denna kassa beräknas pensionens storlek å den vid fyllda 50 år innehavda lönen, vilket medförde, att Berg kom i åtnjutande allenast av 530 kronor årligen i pension. I enlighet med Kungl. Maj:ts nådiga be-

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 8 saml. 47 häft. (Nr 57.)

slut år 1913, angående rätt till fyllnadspension för de statens järnvägars befattningshavare, vilka vid avgång ur tjänst kvarstodo i enskilda järnvägarnas pensionskassa och därifrån utbekommo pension till lägre belopp än det som tillkom befattningshavare vid statens järnvägar enligt lagen av den 4 juli 1910, tillerkändes Berg i fyllnadspension 304 kronor årligen. Sålunda åtnjuter Berg tillsammans i årlig pension 834 kronor.

I ovannämnda lag av den 4 juli 1910, angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar, finnes emellertid i § 7 angivet, att i paragrafen nämnd pension (så kallad invalidpension), oberoende av antalet tjänsteår, skall utgå med 70 procent av avlöningen, därest förhållandena, som grundat rätten till pension, omöjliggöra för vederbörande att vidare bidra till sin försörjning.

Som detta sista i förevarande fall är förhållandet, något som statens järnvägar själva vidgått, då de beviljat Berg avsked och icke överflyttat honom till annan befattning eller arbete, torde man med fullt fog kunna anse, att ifrågavarande bestämmelse bort tillämpas på Berg.

Berg, som vid sitt avsked ur statens järnvägars tjänst åtnjöt en lön av 1,380 kronor, skulle, om Berg erhållit pension enligt ovan nämnda lag av den 4 juli 1910 med 70 procent av lönen, erhållit 1,159 kronor om året i pension i stället för nu erhållna 834 kronor.

Berg, som under sin hälsas dagar var en skötsam och väl vitsordad järnvägsman, har endast den till honom utgående pensionen för sitt och sin familjs underhåll. Han är därför i stort behov av den eventuella höjning i sin pension, som kan erhållas, och det torde icke kunna bestridas, att likställighet bör vara rådande för de befattningshavare, som skadas i sin tjänst vid statens järnvägar, oavsett om de varit anställda vid av staten inköpt enskild järnväg eller ej.»

Vid motionen finnes fogat ett så lydande läkarintyg:

»Att stm. P. Berg i Källstorp den 9 juli 1908 under arbete i järnvägens tjänst (lossning av gods) ådrog sig högersidig lärbensurledvridning (luxation), vilken av mig reponerades;

att samma urledvridning uppstod den 18 s. m., då det reponerades och vårdades på Engelholms lasarett samt för tredje gången den 5 april 1909, då han vårdades å Lunds lasarett, där det visade sig, att benet icke kunde hållas kvar i sitt rätta läge, sedan det blivit reponerat, beroende på att kanten till ledpannan var bortfränt (Röntgen);

att urledvridningen således är kronisk;

att han haltar betydligt på grund av den förkortning, som högra benet företter och på grund av bäckenets därav följande snedställning;

att Berg tillfölje härav varken kan sköta tjänst, som fordrar gående eller stående; samt

att ingen utsikt förefinnes till förbättring av hans tillstånd;

detta allt intygas på heder och samvete.

Teckomatorp den 28 oktober 1913.

Ax. Ekdahl.

Med. doktor, järnvägläkare.»

Därjämte har motionären till utskottet inlämnat ett den 11 sist-

lidna februari dagtecknat, av leg. läkaren A. Lindeskoug i Malmö utfärdad läkarintyg av följande lydelse:

»Att förre stationsmästaren vid Källstorps station J. P. Henriksson Berg, som enligt intyg vid upprepade tillfällen varit utsatt för luxation i högra höftleden, vid i dag verkställd undersökning företett betydlig atrofi av högra benets muskulatur och fullständig oförmåga att utan bandage och käpp förflytta sig, samt att han på grund härav är oförmögen att genom arbete sig försörja, intygas på heder och samvete.»

På sätt närmare inhämtas av utskottets utlåtande, nr 55, angående vissa framställningar rörande pensioner och understöd m. m. å allmänna indragningsstaten, har statskontoret beträffande åtskilliga till utskottet hänvisade motioner i dessa ämnen, bland dem även nu ifrågasvarande motion och den under nästföljande punkt omförmälda, den 10 nästlidna april avgivit utlåtande. Statskontoret har därvid tillika överlämnat yttrande från järnvägsstyrelsen, i hithörande del så lydande:

»I anledning av motionen om fyllnadspension åt förre stationsmästaren Jöns Petter Henriksson Berg tillåter sig styrelsen endast framhålla, att riktigheten av motionärens uppfattning, att de förhållanden, som för Berg grundat rätten till pension, skulle omöjliggöra för honom att vidare bidra till sin försörjning, icke kan anses vara ådagalagd genom det av motionären åberopade läkarintyget och ej heller genom den omständigheten, att Berg av styrelsen ansetts *icke* kunna lämpligen förflyttas till annan befattning vid statens järnvägar. Att Berg befunnits olämplig för bestridande av tjänst vid statens järnvägar utgör nämligen enligt styrelsens mening ingalunda bevis för att den åkomma, vilken hindrar honom att göra tjänst, som fordrar gående eller stående, jämväl skulle medföra oförmåga för honom att genom annat arbete *bidraga* till sitt uppehälle.

Av det ovan anförda torde framgå, att Berg, i motsats mot vad motionären synes vilja göra gällande, erhållit den pension, som författningen enligt tillkommer honom. Men även om man skulle kunna anse, att den skada, Berg under tjänsteutövning ådragit sig, gör honom oförmögen att bidra till sin försörjning, läser det i allt fall icke kunna ifrågasättas, att Berg skulle erhålla fyllnadspension enligt motionärens förslag. Med tillämpning av nådiga brevet den 13 juni 1913 angående förbättrade pensionsvillkor för viss personal, som i anledning av statens inköp av enskilda järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst, läser Berg, i stället för den honom jämlikt nyssnämnda nådiga brev tilldelade fyllnadspensionen 304 kronor, endast böra erhålla en fyllnadspension, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan hans pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa, 530 kronor, å ena, samt den pension, vartill han under ovannämnda förutsättning skulle vara berättigad enligt pensionslagen den 4 juli 1910 d. v. s. 1,159 kronor, å andra sidan, eller sålunda 419 kronor.»

För egen del har statskontoret åberopat vad järnvägsstyrelsen anført.

Till fullständigande av järnvägsstyrelsens yttrande har utskottet från det däri omförmälda kungl. brev den 13 juni 1913 inhämtat, att

Järnvägs-
styrelsen.

Stats-
kontoret.

riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning medgivit, bland annat, att — i stället för de fyllnadspensioner, som enligt medgivande av 1902 års riksdag skulle under viss förutsättning utgå till de västkustbanan förut tillhörande, i statens järnvägars tjänst numera anställda befattningshavare, som vore delaktiga i enskilda järnvägarnas pensionskassa — till en var av nämnda tjänstinnehavare finge, därest beloppet av den pension, vederbörande vid avgång ur tjänsten vore berättigad att erhålla från bemälda pensionskassa, understege beloppet av den pension, han skulle med tillämpning av lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar hava erhållit av trafikmedel, om han såsom ordinarie tjänstår i statens järnvägars tjänst finge enligt grunder, som kunde av Kungl. Maj:t fastställas, tillgodoräkna sig sin sammanlagda ordinarie tjänstetid vid den enskilda järnvägen och statens järnvägar, efter avskedstagandet ur statens tjänst av trafikmedel utbetalas fyllnadspension, motsvarande *två tredjedelar* av skillnaden mellan sagda båda pensionsbelopp.

Utskottet.

Enligt § 7 i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar utgör årliga beloppet av s. k. invalidpension, oberoende av antalet tjänstår, 70 procent av avlöningen, därest de förhållanden, som grunda rätten till pension, omöjliggöra för vederbörande att vidare bidra till sin försörjning. Då dels genom de i ärendet åberopade läkarebetygen, dels ock på grund av vad i övrigt blivit upplyst rörande Berg och hans arbetsförmåga, det numera får anses vara utrett, att den skada, Berg under tjänstutövning ådragit sig, gör honom oförmögen att vidare bidra till sin försörjning, anser utskottet, att Berg bör tillerkännas fyllnadspension i enlighet med bestämmelserna i det av järnvägsstyrelsen åberopade kungl. brevet den 13 juni 1913. Under sådana förhållanden skulle Berg i stället för den honom redan tilldelade fyllnadspensionen å 304 kronor komma i åtnjutande av sådan pension till belopp av 419 kronor. Denna högre fyllnadspension torde böra beräknas från och med den 1 januari 1918 och anvisas att utgå av trafikmedel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 138, må medgiva, att förre stationsmästaren Jöns Petter Henriksson Berg, vilken från enskilda järnvägarnas pensionskassa från och med den 1 januari 1915 uppbär pension med 530 kronor för år, må, räknat från och med den 1 januari 1918, i stället för

den honom redan tillerkända fyllnadspension å 304 kronor, erhålla sådan pension till belopp av fyrahundra nitton kronor årligen, att utgå av trafikmedel.

2:o) I en inom andra kammaren av herr *Bäcklund* väckt motion, nr 71, har hemställts, »att riksdagen må bevilja f. d. stationsförmannen vid statens järnvägar *Johan Petter Sahlgren* i Falköping-Ranten en tilläggspension, som till summan svarar emot skillnaden emellan hans nuvarande pension och den pension han skulle erhållit, om det nu gällande pensionsreglementet vid statens järnvägar varit gällande vid hans avskedstagande.»

Angående
tilläggspension
åt f.
stations-
förmannen
J. P. Sahlgren.

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Då löneregleringar och förändringar i pensionsreglementen beslutas, uppstå ofta s. k. gränsfall, som antingen verka så, att löne- och pensionstagaren kommer att få fördel genom förändringen eller också blir förhållandet det motsatta.

Så blev även förhållandet, då nu gällande avlönings- och pensionsreglementen för statens järnvägar fastställdes.

Som bevis för detta kan följande tjäna:

Stationsförmannen *Johan Petter Sahlgren* i Falköping-Ranten, född 9 januari 1845 hade som slutlön, innan han pensionerades, 1,500 kronor per år, och som arvode i pensionshänseende 960 kronor. Avsked med pension erhöll han den 1 december 1910 och utfår i pension 922 kronor per år.

Stationskarlen *Johan Jonsson* i Falköping-Ranten, född den 2 juli 1845 hade som slutlön, innan han pensionerades, 1,140 kronor per år, och som arvode i pensionshänseende 720 kronor. Avsked med pension erhöll han den 1 februari 1911 och utfår i pension 958 kronor per år.

Sahlgren utfår pension enligt det gamla pensionsreglementet och *Jonsson* efter det nya, som trädde i kraft den 1 januari 1911.

Då sådana fall uppstå, synes det mig, som om statsmakterna av rättvisa och billighetsskäl borde reglera dessa.

Här tycks icke finnas några rättvist avvägda proportioner mellan å ena sidan stationsförmannens pensioneringssumma 922 kronor och å andra sidan stationskarlens 958 kronor. I ena fallet har avgiften till pensioneringen utgått efter 960 kronors pensionsunderlag och i andra fallet efter 720 kronors pensionsunderlag.

Då ryktena om det nya pensionsreglementets bestämmelser började cirkulera bland statens järnvägars personal, var det tydligt, att detta reglemente i första hand kom att intressera dem, som voro i närheten av pensionsåldersgränsen. Påtagligt är, att de som blevo underkunniga om fördelen av ett kvarstannande i tjänsten till det nya pensionsreglementets ikraftträdande också gjorde detta, även om de förut tänkt att anhålla om avsked någon månad tidigare. Att *Sahlgren* skulle försökt ordna det för sig på detta fördelaktigare sätt, därest han känt till de nya pensionsbestämmelsernas innebörd, står utom allt tvivel. Hans bristande vetskap härom berodde på, att han av sjukdom var förhindrad att tjänstgöra de sista månaderna före avskedstagandet. Ingen gjorde honom heller uppmärksam på

dess nya pensionsbestämmelser, då avskeds- och pensionsansökningen insändes till vederbörande.

Allt detta synes tala för, att riksdagen bör bevilja nämnda Sahlgren en pension i likhet med vad han varit berättigad att åtnjuta, därest avskedstagandet skett någon månad senare.

Ett beslut i den av mig antydda riktningen torde knappast för framtiden medföra några konsekvenser, alldenstund någon motsvarighet knappast torde förefinnas.»

Järnväg-
styrelsen.

På anmodan av statskontoret har järnvägsstyrelsen i avgivet yttrande anfört:

»I motionen om tilläggs pension åt förre stationsförmannen Johan Petter Sahlgren har motionären till stöd för motionen anfört, bland annat, att ett beslut i den av honom antydda riktningen torde knappast för framtiden medföra några konsekvenser, alldenstund någon motsvarighet mot de i motionen behandlade fallen knappast torde förefinnas.

Styrelsen är för sin del av en motsatt mening och anser, att bifall till motionen skulle medföra synnerligen vittgående konsekvenser, då det måste antagas, att anspråk på att erhålla en motsvarande förmån komma att, under åberopande av detta fall, framställas från ett stort antal f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, som i likhet med stationsförmän Sahlgren fått sin pension bestämd efter de grunder, som i dylikt avseende tillämpades efter genomförandet av den år 1907 beslutade lönerogleringen för statens järnvägars personal intill den 1 januari 1911, då lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar trädde i kraft. I anledning av berörda löneroglering hade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 31 december 1907, varav ett avtryck här bifogas, föreskrivit:

att övergång till eller inträdande på den från ingången av år 1908 gällande nya lönestaten icke skulle under tiden intill dess förändrade bestämmelser angående tjänstemans pensionering trätt i kraft medföra andra rättigheter eller skyldigheter för tjänsteman såsom delägare i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller änke- och pupillkassa än, om nu gällande avlöningsbestämmelser på honom ägde tillämpning; samt

att en var, som under nyssnämnda tid konstituerades eller jämlikt av Kungl. Maj:t utfärdade övergångsbestämmelser överfördes till sådan befattning å den nya lönestaten, som saknade motsvarighet i det gamla avlöningsreglementet, skulle under samma tid i fråga om rättigheter och skyldigheter såsom delägare i förenämnda pensionsinrättning eller änke- och pupillkassa behandlas såsom om han kvarstode i den ordinarie befattning vid statens järnvägar, han vid utgången av år 1897 innehade eller, därest han före konstituerandet icke varit anställd i ordinarie befattning vid statens järnvägar, vara underkastad den särskilda föreskrift i sådant hänseende, som av styrelsen, efter direktionens för statens järnvägstrafiks pensionsinrättning hörande, bleve meddelad.

De sålunda meddelade bestämmelserna voro, såsom ovan nämmts, gällande under tiden från och med den 1 januari 1908 till och med den 31 december 1910. Antalet befattningshavare, som under denna tid avgingo ur statens järnvägars tjänst med pension och fingo denna bestämd i enlighet med föreskrifterna i förberörda

nadiga brev, uppgick till 455, därav 345 pensionärer fortfarande äro i livet. Den omständigheten, att Sahlgren avgått med pension i slutet av nämnda tidsperiod, synes icke utgöra giltigt skäl för beviljande av den ifrågasatta tilläggspensionen, varigenom Sahlgren skulle komma i en bättre ställning än övriga pensionärer av ifrågavarande grupp.»

För egen del har statskontoret åberopat vad järnvägsstyrelsen i *Statskontoret.* förenämnda yttrande anfört och i likhet med nämnda styrelse samt med hänsyn till konsekvenserna ansett starka betänkligheter förefinnas mot bifall till förslaget.

I likhet med järnvägsstyrelsen anser utskottet, att ett bifall till motionen skulle medföra synnerligen vittgående konsekvenser. Man torde nämligen i sådant fall med visshet kunna utgå ifrån, att anspråk på erhållande av enahanda förmån komma att framställas från ett stort antal f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, vilka fått sin pension bestämd efter enahanda grunder som Sahlgren. Den omständigheten att Sahlgren avgått vid slutet av ifrågavarande tidsperiod eller i december månad 1910 lärer, såsom järnvägsstyrelsen framhållit, icke heller utgöra giltig anledning för bifall till motionärens förslag, då ju Sahlgren härigenom skulle komma i en bättre ställning än övriga pensionärer, tillhörande samma grupp som denne. Statskontoret har också för sin del uttalat starka betänkligheter mot bifall till förslaget. *Utskottet.*

Under sådana förhållanden anser sig utskottet böra avstyrka bifall till motionärens framställning.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II: 71 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1918.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Reservation

vid punkt 2:

(angående tilläggspension åt f. stationsförmannen J. P. Sahlgren) av herr *Bäcklund.*